

*Цепенюк Т. О.,**кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і практики перекладу**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка**Ваврів І. Я.,**асистент кафедри теорії і практики перекладу**Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*

ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЯК МАРКЕРІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖА ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Анотація. У статті висвітлюється питання використання автором художнього твору стилістичних засобів як маркерів індивідуального мовлення персонажа і описуються прийоми і методи їхнього відтворення у перекладному тексті. Матеріалом дослідження є роман канадської письменниці Люсі Мод Монтгомері *Anne of Green Gables* та його переклад українською мовою «Енн із Зелених Дахів». Вибір автором художнього твору мовно-стилістичних засобів спричиняється низкою факторів і надає читачам твору максимум інформації про особистість персонажа – його зовнішність, характер, стать, вік, соціальний статус, емоційний стан, етнічно-расову приналежність, стосунки між іншими комунікантами. Мовленнєва поведінка героя художнього твору є потужним засобом індивідуалізації його портрета, а будь-які зміни у мовленні упродовж твору можуть свідчити про зміни у побутовому житті героя, його психо-емоційному стані, внутрішньому світі, свідомості. Маркерами персонажного мовлення героїні, окрім лексичних одиниць, є стилістичні засоби різних мовних рівнів, які виступають своєрідним психологічним відбитком їхньої індивідуальності і стосунків із навколишнім світом. Аналіз фактологічного матеріалу засвідчив, що мовлення дівчинки-підлітка із сиротинця є доволі складним, формується із низки стилістичних засобів лексичного та синтаксичного рівнів і помітно вирізняється серед мовлення інших персонажів цього твору. Найчастіше маркерами індивідуального мовлення головної героїні виступають гіперболізовані вирази, метафори, порівняльні конструкції, персоніфікація, що свідчить про її тонку і чутливу натуру. Синтаксичні параметри мовлення Енн включають часте використання повторів, риторичних запитань, окличних речень. Переклад твору українською мовою демонструє максимальну симетрію у відтворенні індивідуального мовлення дівчинки, з невеликими відхиленнями, які можна пояснити граматичними та стилістичними особливостями двох мов.

Ключові слова: персонажне мовлення, стилістичні засоби, переклад, цільовий текст, цільова мова, вихідний текст, мова-джерело, художній текст, художній переклад, перекладацькі трансформації, еквівалентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У світі літературного творчості, мовлення персонажів відіграє ключову роль у формуванні атмосфери, характерів та загальної естетики художнього тексту. Стилiстичні особливості

мовлення персонажів стають своєрідним психологічним відбитком їхньої індивідуальності та взаємодії з навколишнім світом. Студії з питань перекладу стилістичних елементів мовлення персонажів художніх текстів мають велике значення для розуміння того, як перекладачі можуть відтворити та адаптувати не лише лексичні одиниці, але й унікальні вирази, манери висловлювання та інші аспекти мовленнєвого стилю. Актуальність цієї статті полягає в комплексному підході до перекладу художнього твору, зокрема до особливостей відтворення цільовою мовою мовлення персонажів, у тому числі його стилістичних параметрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблема опису персонажа крізь призму його мовних характеристик неодноразово порушувалася у працях як українських, так і зарубіжних перекладознавців. Аналіз у таких дослідженнях здійснювався на матеріалі художньої прози [1; 2; 3; 4; 5], драматургічного тексту [6], телевізійних інтерв'ю [7], аудіо-візуальних текстів [8] тощо. Однак, основним місцем вживання стилістичних засобів по праву вважається художній текст, «де вони служать не так засобом логічного виділення і впорядкування, як прийомом посилення, увиразнення мовних засобів твору [9]». Варто зауважити, що ці наукові праці носять фрагментарний характер і висвітлюють особливості відтворення стилістичних засобів лише на окремих мовних рівнях: фонетичному, графічному, лексичному. Проте спільним для них є розуміння важливості і необхідності відтворення у цільовому тексті маркерів індивідуального мовлення задля досягнення прагматичної мети. Так, Нечай Н.В. стверджує, що «одним із найважливіших завдань перекладача постає встановлення комунікативних особливостей мовлення персонажів твору, а також особливостей комунікативної взаємодії [6, с. 57]» і застерігає, що «незбереження сутнісних характеристик персонажів драматичного твору може призвести до неправильного розуміння самого образу персонажа та, відповідно, його неправильної інтерпретації цільовою аудиторією [6, с. 60]». Питання відтворення лексичних параметрів індивідуального мовлення персонажа художнього твору у перекладі також висвітлювалося і у праці авторів цієї статті [10]. Дослідження здійснювалося на матеріалі вже згаданого роману Л.М.Монтгомері. Результати проведеного

дослідження свідчать про максимальне відтворення перекладачкою аналізованих лексичних параметрів дівчинки-підлітка, як от дієслів і прикметників з позитивними конотаціями і підсилювальними семами, прислівників-інтенсифікаторів, піднесених слів, які надають їй мовленню пишності і неповторності. Ця праця є лише частиною комплексного дослідження особливостей мовної поведінки головної героїні Енн Ширлі, тому на часі є проведення аналізу відтворення стилістичних засобів, які виступають маркерами індивідуального мовлення дівчинки.

Формування мети статті. Мета цієї наукової розвідки полягає в описі палітри стилістичних засобів, які використовує авторка художнього твору для створення портрету персонажа, та аналізі перекладацьких прийомів та методів їхнього відтворення українською мовою. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: 1) здійснити аналіз теоретичних джерел, у яких висвітлюється питання відтворення мовленнєвих характеристик персонажів художніх творів; 2) здійснити вибірку ілюстративного матеріалу із роману канадської письменниці Люсі Мод Монтгомері *Anne of Green Gables* та його перекладу українською мовою «Енн із Зелених Дахів» у виконанні Анни Вовченко; 3) проаналізувати перекладацькі прийоми відтворення стилістичних маркерів персонажного мовлення і простежити їхнє збереження у цільовому тексті.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У художньому тексті мовлення героїв є важливим інструментом створення їхніх мовленнєвих портретів та опису їхнього внутрішнього світу письменником. Очевидним є те, що різні за віком, статтю, походженням, соціальним статусом, зайнятістю персонажі відрізняються своєю мовною поведінкою. Простежимо цю особливість і в аналізованому нами романі, де кожен персонаж вирізняється на фоні інших завдяки особливостям свого мовлення. Зауважмо, що мовлення персонажів художнього твору створюється прямо і опосередковано. Під опосередкованим способом маємо на увазі опис мовної поведінки героя автором художнього твору, використання прямої вказівки на риси характеру, вік, національність, професію, освіту, соціальний статус персонажа, а також використання невербальних маркерів – міміки, жестів, рухів мовця у процесі комунікації, інтонаційних моделей та мелодики. Прямий же спосіб передбачає характеристику героя власне через його мовлення, в якому можемо виділити колективні засоби, тобто ті, які можуть використовуватися будь-якими іншими персонажами (метафора, метонімія, персоніфікація, фразеологічні одиниці тощо), та індивідуальні елементи, через використання яких створюється унікальний і впізнаваний образ персонажа (лексичні новотвори, мовлення іноземців, дитяче мовлення, дефекти вимови тощо).

Мовленнева характеристика персонажа допомагає читачкій аудиторії скласти уявлення про його характер, соціальне становище, взаємини між іншими героями твору, порівняти з іншими героями щодо поведінки в одній і тій самій ситуації, глибше пізнати внутрішній світ, визначити психологічний тип особистості.

Беззаперечною є необхідність максимального відтворення особливостей мовної поведінки персонажа художнього тексту у перекладі цільовою мовою. Однак, на заваді цьому можуть стояти чимало чинників, як от: використаний письменником лінгвістичний засіб, контекст, культурні традиції мови оригіналу і мови перекладу. Крім того, якщо персонаж є центральним

у тексті, то його мовленнєвий портрет є складним, складається з декількох елементів, і для перекладача важливо розглядити цю систему засобів і відтворити їх у перекладі. У такому випадку, на думку Бережної М. В., «перекладач більш вільний у використанні компенсації, адже порівняно великий обсяг тексту, що належить реплікам персонажа, дозволяє використовувати ті самі або еквівалентні засоби у інших частинах тексту, не втрачаючи загального враження від образу персонажа. Якщо герой – другорядний чи епізодичний, перекладач обмежений обсягом реплік(и) і, заради збереження авторського задуму, інколи вимушено застосовує значне перетворення тексту [2, с. 13]».

Повноцінний образ персонажа створюється сукупністю лінгвістичних засобів, серед яких чільне місце посідають стилістичні засоби різних мовних рівнів – фонологічного, лексичного, синтаксичного. Як слушно зауважує Сенчук А.Р., «стилістичні засоби є невіддільним елементом композиції художнього твору та створюють його емоційне тло [4, с. 170]».

У пропонованій праці пропонуємо розглянути стилістичні засоби лексичного та синтаксичного рівнів, які Л. М. Монтгомері використовує для створення образу Енн Ширлі, та способи їхнього відтворення в українському перекладі Анни Вовченко.

Мовлення дівчинки-підлітка яскраві гіперболами, метафорами, персоніфікацією, порівняльними конструкціями. Розглянемо декілька яскравих прикладів гіперболи у мовленні героїні, яка вирізняється з-поміж інших здатністю до надмірної пишності та експресивності. Доволі часто вони використовує числівники *thousand, million* для вираження гіперболізації: *She said I must have asked her a thousand already* [11, р. 23]. – ... бо я вже, напевно, з тисячу разів її поставила [12, с. 20]. *I've had that said to me a million times if I have once* [11, р. 24]. – Мені вже мільйон разів про це казали [12, с. 21]. *But it's a million times nicer to be Anne of Green Gables than Anne of nowhere in particular, isn't it?* [11, р. 64] – Проте в мільйон разів краще бути Енн із Зелених Дахів, аніж Енн нізвідки, правда? [12, с. 66]. Як бачимо, ці фрагменти не становлять жодних труднощів для перекладачки, оскільки в українській мові гіпербол теж виражається аналогічними числівниками.

Цікавою є наступна гіпербола, яку Енн використовує, коли потрапляє у дім Катбертів і Марілла каже, що вони чекали на хлопця, бо ж яка користь з дівчинки: *I'm in the depth of despair. Can you eat when you are in the depth of despair?* [11, р. 34]. Анна Вовченко майстерно відтворює її українською мовою: *Я в безодні розпуки. Ви можете їсти, коли ви в безодні розпуки?* [12, с. 32], використавши поєднання експресивних слів *безодня* і *розпука*, що, на наш погляд, є дуже вдалим відповідниками англійських *depth* і *despair*.

Доволі часто маленька героїня у своєму мовленні використовує персоніфікацію, зокрема у тих випадках, коли описує природу. Це свідчить про дуже тонке сприйняття дівчинкою навколишнього світу. У більшості випадків перекладачці вдається зберегти персоніфікацію у перекладному тексті: *The water looks as if it was smiling at me* [11, р. 29]. – Вода наче усміхається мені [12, с. 27]. *Listen to the trees talking in their sleep* [11, р. 30]. – Слухайте, як дерева розмовляють уві сні [12, с. 28]. *And I can hear the brook laughing all the way up here* [11, р. 38]. – Я чую сміх струмка, як він біжить сюди до нас [12, с. 37].

Репліки головної героїні твору наскрізь метафоричні. Особливо ця метафоричність простежується у тематиці, пов'язаній зі світом природи. Дівчинка асоціює себе з деревом: *I'm not a bit*

changed – not really. *I'm only just pruned down and branched out* [11, p. 283]. – Я лишилася та сама, справді. Просто я, як дерево, вироста й розкинула віти [12, с. 280], товаришує з усім, що її оточує: *And if I go out there and get acquainted with all those trees and flowers and the orchard and the brook I'll not be able to help loving it. ...Everything seems to be calling to me, 'Anne, Anne, come out to us. Anne, Anne, we want a playmate'* [11, p. 37]. – А коли я вийду туди й познайомлюся з усіма деревами, квітами, і садом, і струмком, то вже ж неминує все це полюблю... Воно все ніби кличе мене – Енн, Енн, ходи до нас, побавимося разом! [12, с. 40], купує свою душу у променях ранкового сонця: *It's so splendid to see the morning coming up over those long hills and glowing through those sharp fir tops. It's new every morning, and I feel as if I washed my very soul in that bath of earliest sunshine* [11, p. 275–276]. – Я така рада, що з вікна можу бачити схід сонця, – сказала Енн, підходячи до Діани. – Це так прегарно – дивитися, як воно щоранку здійсмається над пагорбами й визирає у верхів'ї ялиць. І щоранку те сонце зовсім нове, і моя душа немов купується в найперших світанкових променях [12, с. 272–273]. Як бачимо, ці метафоричні вирази повністю відтворені у перекладі, хоча у першому прикладі перекладачка вдається до додавання порівняння як *дерево*, що зумовлено, на нашу думку, прагматичною метою якомога більше наблизити текст до цільового читача.

Поєднання метафори і порівняння спостерігаємо і в перекладі наступного речення: *My life is perfect graveyard of buried hopes* [11, p. 44]. – Моє життя – ніби цвинтар померлих надій [12, с. 43]. Ця метафора у вустах маленької героїні додає комічності її висловлюванню, бо дівчинка дуже переживає з приводу кольору свого волосся – якщо воно й надалі буде рудим, то життя її буде «цвинтарем померлих надій». Цей ефект комічності вдається відтворити у перекладі.

Серед інших стилістичних засобів на лексичному рівні зустрічаємо чимало порівняльних конструкцій у мовленні Енн. Зауважмо, що цей виражальний засіб доволі часто вживається на сторінках досліджуваного роману не тільки у мовленні Енн, що, ймовірно, можна вважати ознакою авторського стилю письменниці. У попередній праці ми детально аналізували способи і прийоми перекладу порівнянь у цьому творі [13], тут лише побіжно торкнемося цього питання. Як правило, перекладачка відтворює порівняння порівняльними конструкціями зі збереженням образу: *I just swept her a look of freezing scorn and she got as red as a beet and spelt it wrong after all* [11, p. 107]. – Я спопелела її зневажливим поглядом, вона почервоніла, як буряк, і таки написала неправильно [12, с. 114]. В окремих випадках вдається і до інших прийомів, наприклад, додавання ще одного порівняння і використання трансформації членування речення: *Mrs Thomas said that they were a pair of babies and as poor as church mice* [11, p. 45]. – Пані Томас казала, що вони були, наче двоє дітлахів. І бідні як церковні миші [12, с. 45], вилучення прикметника: *“Now my hair is glorious black, black as a raven's wing* [11, p. 25]”. – Я кажу сама собі – у мене волосся чорне й блискуче, ніби воронове крило [12, с. 22].

Звернімо увагу на те, що Енн нерідко використовує одне й те саме порівняння у різних ситуаціях, як от у цьому прикладі: ... *when Prissy read it, she blushed as red as a beet and giggled* [11, p. 104]... – ... а коли Пріссі прочитала, то вся зашарілася й почала хихотити [12, с. 112]... Не зважаючи на те, що в українській мові є абсолютні відповідники *червоний*

як *буряк/рак*, перекладачка не використовує їх, а вдається до описового перекладу, замінивши порівняння дієсловом *зашарілася*, яке повністю відтворює значення стилістичної фігури: «почервоніти, вкритися рум'янцем» [14]. На нашу думку, використання цього дієслова замість порівняльної конструкції додає висловлюванню м'якості, що цілком виправдано контекстуально. У наступному прикладі спостерігаємо використання прислівника-інтенсифікатора *казково*, за допомогою якого вдається відтворити зміст оригінального висловлювання: *The fairy glass is as lovely as a dream* [11, p. 92]. – Воно казково прекрасне [12, с. 97].

На синтаксичному рівні можна виокремити використання окличних речень, риторичних запитань, повторів, інверсії тощо. Проаналізуємо деякі з них.

'I hate you,' she cried in a choked voice? Stamping her foot on the floor. 'Hate you – I hate you – I hate you –,' a louder stamp with each assertion of hatred. 'How dare you call me skinny and ugly? How dare you say I'm freckled and redheaded?' [11, p. 83] – Я вас ненавиджу! – здушено прокричала вона, тупаючи ногою. – Ненавиджу! Ненавиджу! Ненавиджу! – І з кожним наступним ствердженням ненависті дівчинка тупала дедалі сильніше. – Як ви смієте казати, що я худюча й бридка? Як ви смієте казати, що у мене ластовиння й руді коси? [12, с. 69]. Із наведеного уривку очевидним є те, що дівчинка дуже розлючена і виражає злість і ненависть повторюючи фрази *I hate you* і *How dare you*. В українському перекладі ці висловлювання повністю відтворено і збережено нестримні емоції, які охопили Енн.

Риторичні питання як стилістичний прийом використовуються авторами у художній прозі задля привернення уваги читачів, створення ілюзії розмови з читачем, вираження експресії. Прикметно, що чимало риторичних запитань зустрічаємо у діалогах балакучої та емоційної Енн із мовчазним і стриманим Метью, що створює своєрідний контраст і лише підкреслює особливість маленької героїні: *Isn't that a nice imaginative name* [11, p. 27]? – Правда, гарно [12, с. 25]? *There doesn't seem to be much connection between grubs and lakes of shining waters, does there* [11, p. 28]? – Бо личинки зовсім інакші, ніж озера осяяних вод, правда [12, с. 26]? *Isn't it splendid there are so many things to like in this world* [11, p. 29]? – А, правда, це чудово, що у світі є так багато речей, які ти любиш [12, с. 26]? *Isn't it a splendid thing that there are mornings* [11, p. 39]? – Правда ж, це чудово, що на світі існують ранки [12, с. 38]? *Don't you think it must be glad to be a rose? Wouldn't it be nice if roses could talk* [11, p. 43]? – Як вона, мабуть, радіє з того, що вона – троянда. От було б хороше, якби троянди вміли розмовляти [12, с. 43]! Як бачимо, всі вони відтворені риторичними запитаннями у перекладі, лише в останньому прикладі спостерігаємо заміну розповідним та окличним реченнями. Проте синтаксичного балансу перекладачці таки вдається досягти.

Ще одним стилістичним маркером мовлення героїні роману є використання нею окличних речень. Дівчинка дуже тонко відчуває природу, захоплюється навколишнім світом, його красою і неповторністю, не стримує своїх емоцій: *Oh, isn't that pretty* [11, p. 27]! – Ох, як добре [12, с. 25]! *What nice dreams they must have* [11, p. 30]! – Їм, напевно, сниться щось дуже-дуже гарне [12, с. 28]! Наведені приклади свідчать, що немає жодних труднощів у перекладі таких речень українською мовою.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у цьому науковому напрямку. Результати проведе-

ного дослідження дозволяють нам стверджувати, що мовленнєвий портрет головної героїні є доволі складним, формується із низки стилістичних засобів лексичного та синтаксичного рівнів і помітно вирізняється серед мовлення інших персонажів цього твору. Найчастіше дівчинка використовує гіперболізовані вирази, метафори, порівняльні конструкції, персоніфікацію, що свідчить про її тонку і чутливу натуру. Синтаксичні параметри мовлення Енн включають часте використання повторів, риторичних запитань, окличних речень, інверсії. В українському перекладі спостерігаємо максимальну симетрію у відтворенні індивідуального мовлення дівчинки, а незначні відхилення можна пояснити граматичною і стилістичною розбіжністю двох мов. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у комплексному аналізі індивідуального мовлення головної героїні у процесі становлення її особистості і відтворення цих параметрів у перекладі.

Література:

1. Дейнеко Ірина. Особливості відтворення стилістичних засобів виразності в українському перекладі трилогії Дж. Голзворзі «Сага про Форсайтів». *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ І. Теорія і практика перекладу*. 3, 2015. С. 16–21. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7678/1/5.pdf> (дата звернення: 10. 01. 2024).
2. Бережна М. В. Відтворення мовленнєвої характеристики персонажів (на матеріалі англійських художніх текстів та їх перекладів українською мовою). *Science and Education a New Dimension. Philology*, V(34), Issue: 124, 2017. С. 11–15. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Ways-to-Render-Characters-voice-in-Fiction-Translation-form-English-into-Ukrainian-M.-V.-Berezhna.pdf> (дата звернення: 11. 01. 2024).
3. Ребрій О., Медведєва А. Особливості відтворення фонографічних стилістичних засобів у перекладі англійської дитячої літератури українською мовою. *Studia methodologica*, 2014 (38). С. 197–201. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6315/1/Rebriy_Medvedieva.pdf (дата звернення: 05. 01. 2024).
4. Сенчук А. Р. Реконструкція емоційного стану персонажа в перекладі: стилістичний вимір. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Том 30 (69) № 3 Ч. 1. 2019. С. 167–171. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/part_1/33.pdf (дата звернення: 13. 01. 2024).
5. Arhire Mona. The Translation of Ellipsis as Identity Marker in the Literary Dialogue. *Acta universitatis sapientiae, philologica*, 10, 3 (2018). P. 19–32. URL: https://www.academia.edu/48531763/The_Translation_of_Ellipsis_as_Identity_Marker_in_the_Literary_Dialogue (дата звернення: 13. 01. 2024).
6. Нечай Н.В. Емфатизація мовлення персонажів драматичного тексту в перекладі. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 13. Том 3. С. 54–60. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_3/12.pdf (дата звернення: 12. 01. 2024).
7. Попова О., Болгар О., Томашевська А. Переклад стилістичних особливостей мовлення ведучого телевізійного інтерв'ю. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2020. № 31. С. 312–327. URL: <http://dSPACE.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10573/1/Popova.pdf> (дата звернення: 09. 01. 2024).
8. Колодій Б. М., Кожанова І. П. Особливості відтворення мовного портрета кіногероя як однієї зі складових образу персонажа в аудіовізуальному перекладі. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI(51), Issue: 176, 2018 Sept. С. 39–44. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/524809.pdf> (дата звернення: 12.01.2024).
9. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови: підручник. Київ : Вища школа, 1978. 375 с.
10. Цепенюк Т. О., Ваврів І. Я., Дзюбановська І. А. В. Мовленнєвий портрет персонажа художнього твору в оригіналі і перекладі. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 49. Т. 2. С. 178–182.
11. Montgomery L. M. *Anne of Green Gables and Anne of Avonlea*. Ware : Wordsworth Editions Limited, 2008. 527 p.
12. Монтгомері Люсі-Мод. Енн із Зелених Дахів. Львів : Урбіно, 2015. 320 с.
13. Tetiana Tsepeniuk. Translation of Similes in Lucy Maud Montgomery's Novel *Anne of Green Gables*. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Кропивницький: Видавництво «КОД», 2018. Вип. 164. С. 563–567.
14. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/zasharytsja> (дата звернення: 13.01.2024).

Tsepeniuk T. Translation of stylistic means as markers of individual speech of a character in a literary text

Summary. In the article we highlight the issue of using stylistic means as markers of individual speech of a character by the author of a work of fiction and describe the techniques and methods of their reproduction in the translated text. The material of the study is the novel *Anne of Green Gables* by a Canadian writer Lucy Maud Montgomery and its translation into Ukrainian. The choice of linguistic and stylistic means by the author of a literary text is caused by a number of factors and provides readers of the work with maximum information about the character's personality his or her appearance, character, gender, age, social status, emotional state, ethnicity, race, and relations between other communicators. The speech behaviour of a character in a work of fiction is a powerful means of individualising his or her portrait, and any changes in speech throughout the text may indicate changes in the character's everyday life, psycho-emotional state, inner world, and consciousness. In addition to lexical units, the markers of the character's speech are stylistic means of different language levels, which are a kind of psychological imprint of their individuality and relationships with the world around them. The analysis of the factual material has shown that the speech of an adolescent girl from an orphanage in the novel is quite complex, consisting of a number of stylistic means of lexical and syntactic levels and is noticeably different from the speech of other characters in this text. Most often, the markers of the protagonist's individual speech are hyperbolic expressions, metaphors, comparative constructions, and personification, which testify to her delicate and sensual nature. The syntactic parameters of Anne's speech include frequent use of repetition, rhetorical questions, and exclamatory sentences. The translation of the work into Ukrainian demonstrates maximum symmetry in the reproduction of the girl's individual speech, with minor deviations that can be explained by the grammatical and stylistic features of the two languages.

Key words: character's speech, stylistic devices, translation, target text, target language, source text, source language, literary text, literary translation, translation transformations, equivalence.